

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 24/4/2023

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Λοιπόν, πείτε μου το ονοματεπώνυμό σας, την ιδιότητά σας, πού σπουδάσατε και ποια περίοδο και πότε γίνατε βοηθός καθηγητή.

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Λέγομαι Ευάγγελος, Βαγγέλης Λιβιεράτος. Είμαι Αγρονόμος Τοπογράφος Μηχανικός —από το 1966 μέχρι το 1970— του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου. Έκανα διδακτορικό στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Μου απονεμήθηκε ο τίτλος του διδάκτορα του 1974. Το 1976 ανακηρύχθηκα διδάκτωρ Μαθηματικών, Φυσικών Επιστημών στο Πανεπιστήμιο της Ουψάλας στη Σουηδία. Και το 1978 ανακηρύχθηκα υφηγητής του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου. Και από το 1979 εκλέχθηκα τακτικός καθηγητής στην έδρα της Ανωτέρας Γεωθεσίας και Χαρτογραφίας στο Τμήμα Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών της Πολυτεχνικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης από όπου υφυπηρέτησα το 2015 και σήμερα είμαι ομότιμος καθηγητής της Πολυτεχνικής Σχολής του Αριστοτελείου.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Ωραία.

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Βοηθός στο Μετσόβιο διορίστηκα το 1971 μετά από πρόταση του Γεωργίου Βέη, ενώ ήμουν έτοιμος να φύγω για την Αμερική να κάνω μεταπτυχιακές σπουδές στο Ohio State.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Ωραία. Μπορείτε να μας μιλήσετε λίγο για τις περιπτώσεις, τους καθηγητές Σφήκα και Βέη και κυρίως για τον Βέη, που τον ξέρατε και περισσότερο;

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Ναι, ο Βέης ήταν μία πάρα πολύ μεγάλη προσωπικότητα του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου και πάρα πολύ μεγάλη προσωπικότητα, τεράστια προσωπικότητα θα τολμούσα να πω, της Σχολής Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών και του κλάδου. Απόδειξη αυτού, για να μην λέμε πολλά, είναι ότι ομόφωνα η Σχολή Τοπογράφων, ας την λέμε έτσι για να μην λέμε όλο τον τίτλο, είναι μεγάλος, η Σχολή Τοπογράφων ονόμασε ένα από τα νέα της κτίρια ως Κτίριο Βέη για να τιμήσει αυτόν τον άνθρωπο ο οποίος είχε μία πάρα πολύ μεγάλη διεθνή καριέρα και καθόρισε την κατεύθυνση, ας το πούμε έτσι, την επιστημονική κατεύθυνση των τοπογράφων κυρίως μετά το 1970, όπου μέσα σε αυτή τη δεκαετία από το '70 έως το '80 γίνανε πάρα πολλά πράγματα τα οποία διαμόρφωσαν το προφίλ του τοπογράφου όπως εξελίχθηκε μετά σε μία πάρα πολύ βασική ειδικότητα.

Τώρα, ήμουν πάρα πολύ κοντά στον Βέη, δέκα χρόνια σχεδόν. Οφείλω να ομολογήσω ότι επηρέασε πάρα πολύ, όχι μόνο την επιστημονική μου διαμόρφωση

αλλά και την προσωπική μου άποψη για πολλά πράγματα που έχουν σχέση με την επιστήμη, τη σχέση της με τη ζωή και την αφοσίωση σε αυτό που κάνουμε.

Ήταν ένας άνθρωπος ο οποίος έδινε πολύ μεγάλη σημασία στην ουσία των πραγμάτων. Είχε μία ιδιοφυή, ας πούμε, αντίληψη θα μπορούσα να πω για πάρα πολλά πράγματα και δεν τον ενδιέφεραν τα λεφτά. Αυτό πρέπει να το πω γιατί είναι μία πολύ μεγάλη ιστορία η σχέση με τα λεφτά. Μία μεγάλη ελληνική ιστορία η οποία και στην ακαδημαϊκή κοινότητα παίζει ρόλο ακόμα και σήμερα. Αυτό είναι ένα πάρα πολύ σημαντικό για εμένα ηθικό θέμα.

Εργάστηκε πάρα πολύ για τη Σχολή των Τοπογράφων. Είχε μία σεμνότητα ιδιαίτερη. Τον ενδιέφερε πάρα πολύ η διεθνής παρουσία της Ελλάδας στον κλάδο αυτόν. Θυμάμαι που μου έλεγε: κοίταξε να φτιάξεις όνομα πρώτα στο εξωτερικό και έπειτα στην Ελλάδα, που ήταν μία σοφή συμβουλή την οποία ακολούθησα και δεν νομίζω ότι δεν μου βγήκε σε καλό. Σας μιλάω σε προσωπικό επίπεδο τώρα. Έχω πάρα πολλά να πω για τον Βέη αλλά νομίζω ότι ο χρόνος δεν είναι μεγάλος.

Τον Σφήκα τον γνώρισα ως καθηγητή μου όταν ήμουν φοιτητής. Μία τυπική περίπτωση καθηγητή. Δεν μπορώ να πω ότι είχαμε ιδιαίτερη σχέση. Εγώ ανήκα σε έναν άλλο κόσμο δίπλα, όταν οι Τοπογράφοι ήταν ακόμα στην Πατησίων. Γιατί πρέπει να σας πω ότι οι Τοπογράφοι φύγαμε πολύ νωρίς για του Ζωγράφου. Ήταν η πρώτη σχολή που έζησε στο campus του Ζωγράφου ήδη από τις αρχές του 1970. Και όλη μας, εγώ τουλάχιστον, τη ζωή μου ως βοηθός την πέρασα στου Ζωγράφου. Δεν είχα καμία σχέση με την Πατησίων.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Γινόντουσαν όμως μαθήματα και στην Πατησίων.

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Τα μαθήματα που ενδεχομένως να γινόντουσαν στην Πατησίων είναι αυτά τα οποία ίσως τα δίδασκαν καθηγητές από άλλα τμήματα. Εγώ δεν θυμάμαι να δίδαξα στην Πατησίων, δεν θυμάμαι. Ίσως στην αρχή πολύ, πολύ του '71. Θυμάμαι όμως πάρα πολύ καλά του Ζωγράφου. Εκεί ήταν όλη μας η δραστηριότητα, εκεί ήταν τα γραφεία μας. Εκεί μας βρισκανε οι φοιτητές. Υπήρχε ένα αμφιθέατρο. Τώρα αν συνέβαινε αυτό που μου λέτε, πενήντα χρόνια μετά, ξέρετε, θαμπώνουν τα πράγματα.

Για τον Σφήκα όμως πρέπει να σας πω ότι ο Σφήκας ήταν ο δημιουργός του «αδελφού» τμήματος της Θεσσαλονίκης γιατί δίδασκε Γεωδαισία στο Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και θεωρείται ο ιδρυτής του Τμήματος αυτού γιατί με πρότασή του το 1961-62, αν θυμάμαι καλά, ιδρύθηκε το αντίστοιχο τμήμα στη Θεσσαλονίκη στο οποίο έγινα εγώ καθηγητής το '79.

Και έπαιξε πάρα πολύ μεγάλο ρόλο την περίοδο του '73 – '74 ο Σφήκας και ως Πρόεδρος του Τεχνικού Επιμελητηρίου κ.λπ. για τη θεσμοθέτηση, για την έκδοση ενός Προεδρικού Διατάγματος δηλαδή, που έκανε τη Σχολή από τετραετούς φοίτησης σε πενταετούς φοίτησης.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Πάμε να μιλήσουμε λίγο...

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Με τον Σφήκα δεν είχα «παρτίδες», που θα λέγαμε σήμερα ποτέ.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Ναι. Να μιλήσουμε λίγο για την πενταετία; Γιατί επανέρχεται σαν θεματική. Ήταν ένα από τα πάγια αιτήματα των τότε Τοπογράφων, των φοιτητών, από τετραετής να γίνει πενταετής η φοίτησή τους. Τον θυμάστε τον αγώνα αυτόν;

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Αυτό είναι ένα κεντρικό θέμα, ένα κεντρικό θέμα πάρα πολύ σημαντικό. Έχει ένα ιστορικό βάθος τεράστιο το οποίο πρόσφατα έχει, έτσι, αντιμετωπιστεί και ψάχνεται. Δηλαδή από την ίδρυση του Πολυτεχνείου εννοώ. Αν και σαν επιστημονική περιοχή ήταν από τις πρώτες που ενδιέφεραν ακόμα και τον Καποδίστρια να εισαχθεί στην Ελλάδα αυτό το οποίο κάνει ο τοπογράφος. Αλλά αυτά είναι ιστορία, δεν θέλω να μπω σε αυτά.

Οι τοπογράφοι πάντα στην Ελλάδα αντιμετωπιζόνταν σαν μία δευτερεύουσα ειδικότητα, κυρίως των πολιτικών μηχανικών και μόνο από την περίοδο του Λαμπαδαρίου, στον Μεσοπόλεμο δηλαδή άρχισε, επειδή ήταν μία μεγάλη προσωπικότητα ο Λαμπαδάριος, φίλος του Ελευθερίου Βενιζέλου, είχε τα μέσα όπως θα λέγαμε σήμερα, κατόρθωσε να την εισαγάγει στο Μετσόβιο, του οποίου διετέλεσε μάλιστα και πρώτος πρύτανης. Έγινε ακαδημαϊκός πάρα πολύ νωρίς.

Αλλά από εκεί και πέρα όταν έφυγε ο Λαμπαδάριος, πέθανε το '50 νομίζω, τότε που μπήκε ο Βέης στο Πολυτεχνείο ως φοιτητής στη Σχολή Τοπογράφων και μάλιστα με πρώτη προτίμηση. Πρώτη προτίμηση με την έννοια την τότε, όχι την τώρα. Πήγε κατευθείαν δηλαδή στους Τοπογράφους. Είχαμε αυτό το πρόβλημα της τετραετούς φοίτησης.

Εγώ, παραδείγματος χάριν, τελείωσα το '70 με πρόγραμμα τετραετούς φοίτησης. Και κανένας μας τότε δεν έμπαινε στους Τοπογράφους επειδή ήθελε να μπει στους Τοπογράφους. Έμπαινε γιατί δεν μπορούσε να μπει κάπου αλλού, σε κάποια από τις μεγάλες σχολές, που ήταν οι Πολιτικοί Μηχανικοί, οι Αρχιτέκτονες, οι πιο κοντινοί δηλαδή στους Τοπογράφους.

Πρέπει, λοιπόν, να σας πω τώρα εδώ κάτι που δεν είναι ευρέως γνωστό, ότι ήδη από το 1967 η Σχολή Τοπογράφων, μάλιστα έχω και την ημερομηνία γιατί έχω το Προεδρικό Διάταγμα το μετά, από τις 18 Ιανουαρίου του 1967, είχε προτείνει την αναβάθμιση της Σχολής σε πενταετή φοίτηση στη Σύγκλητο.

Η Σύγκλητος στις 10 Οκτωβρίου του 1969 ενέκρινε την πρόταση και την προώθησε στο Υπουργείο Παιδείας. Ξέρετε πότε βγήκε το Προεδρικό Διάταγμα το οποίο υπογράφεται από τον Στρατηγό Γκιζίκη για την πενταετία; Βγήκε στις 15, στις 22 Μαΐου του 1974 ουσιαστικά μετά από πρόταση της Πολυτεχνικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, που σας ανέφερα προηγουμένως, στις 4 Δεκεμβρίου του 1973.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Αργησε λίγο.

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Στο Προεδρικό Διάταγμα που υπογράφει ο Γκιζίκης αναφέρει αυτές τις δύο προτάσεις και βλέπετε ότι υπάρχει μία πολύ μεγάλη χρονική απόσταση από την πρόταση που είχε κάνει το Μετσόβιο Πολυτεχνείο σε σχέση με την πρόταση που είχε κάνει το Αριστοτέλειο, που σημαίνει δηλαδή ότι η πρόταση αυτή έγινε μετά από την πίεση των γεγονότων που είχαν ήδη ξεκινήσει από το '73 και με αυτή τη μεγάλη πίεση που ασκούσαν οι φοιτητές τοπογράφοι τότε με κύριο αντικείμενο την αναβάθμιση των σπουδών τους και τα επαγγελματικά τους δικαιώματα. Γιατί αυτά πήγαιναν μαζί.

Αυτή είναι μία μικρή ιστορία η οποία δεν έχει ξεκαθαρίσει γιατί περνιέται έτσι με μία ασάφεια για το πότε γίνανε οι πενταετείς σπουδές, ποιος ήταν πίσω από αυτό όλο το θέμα.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Τον Αργυράκο, τον τότε Κοσμήτορα και επόπτη των φοιτητικών εκλογών τον θυμάστε;

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Τον Αργυράκο τον θυμάμαι πάρα πολύ καλά, τον θυμάμαι πολύ καλά. Ήταν ένας πολύ ιδιαίτερος τύπος.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Όλοι ιδιαίτεροι ήταν οι τοπογράφοι, από ό,τι καταλαβαίνω.

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Ήταν ιδιαίτεροι γιατί ήταν πάρα πολύ λίγοι, ήταν πάρα πολύ λίγοι οι καθαυτού καθηγητές μας, ας πούμε, μεταξύ των οποίων και ο Θεοδόσης Τάσιος. Είχα την τιμή να τον έχω τρία χρόνια καθηγητή, γιατί ξεκίνησε καθηγητής στη Σχολή Τοπογράφων ο Τάσιος. Πολύ αργότερα, δηλαδή μετά το '74, αν δεν κάνω λάθος, δηλαδή στο διδακτορικό μου το δικό μου του '74 ένας εξεταστής μου, ας το πούμε έτσι, ήταν και ο Τάσιος ως καθηγητής της Σχολής Τοπογράφων το '74.

Αυτό είναι πολύ σημαντικό. Λίγοι το ξέρουν. Τον θεωρούν ότι είναι καθηγητής των Πολιτικών Μηχανικών αλλά ο Τάσιος προσέφερε πάρα πολύ στο Τμήμα Τοπογράφων. Δηλαδή η γενιά η δικιά μου, η γενιά του '60, ας πούμε, θεωρεί τον Τάσιο καθηγητή της.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Ναι, ναι.

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Ο Τάσιος μας έμαθε μηχανική τρία χρόνια και πολύ σκληρά και πολύ συστηματικά. Ένας υπέροχος άνθρωπος. Ζει ακόμα και χαίρομαι πάρα πολύ που τον βλέπω και τον διαβάζω.

Ο Αργυράκος, λοιπόν, ήταν μία προσωπικότητα. Πιστεύω ότι δεν εκδηλωνόταν εύκολα αλλά πιστεύω ότι ήταν πολύ κοντά στους φοιτητές. Τον ενδιέφεραν τα τεκταινόμενα. Θα τολμούσα να δώσω, έτσι, σε εισαγωγικά γιατί υπάρχουν μεγάλες διαφορές πια στις λέξεις, ότι ήταν ένας «προοδευτικός» καθηγητής.

Και μάλιστα, το λέω για πρώτη φορά αυτό, σε αυτή την ηλικία μπορούμε να πούμε και κάτι παραπάνω, ότι όταν θα πήγαινα ως υποψήφιος για καθηγητής στη Θεσσαλονίκη το '79 ο Αργυράκος με κάλεσε στο γραφείο του και μου είπε ότι «Δεν θέλω να φύγεις. Θέλω να μείνεις εδώ δίπλα μας». Αυτό δεν θα το ξεχάσω από τον Αργυράκο.

Και νομίζω ότι ήταν ένας άνθρωπος ο οποίος είπε και καλά λόγια στην περίπτωση εκλογής μου. Εκτός από την υποστήριξη που είχα από τον Βέη, νομίζω ότι και ο Αργυράκος είχε πει καλά λόγια για εμένα. Επομένως, έχω μία πολύ καλή εικόνα για τον Αργυράκο.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Ήταν ένας άνθρωπος που πολιτικά δεν εκδηλωνόταν αλλά μπορούμε να υποθέσουμε ότι ήταν αρκετά υπέρ των φοιτητικών πρωτοβουλιών, έτσι δεν είναι;

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Ναι, κοιτάξτε, η εκδήλωση είναι κάτι σχετικό. Τότε τα πράγματα ήταν πάρα πολύ διαφορετικά από ό,τι είναι τώρα. Η δεκαετία του '60 που τον έζησα εγώ ως καθηγητή τον Αργυράκο κα μετά ως καθηγητή όταν ήμουν βοηθός ήταν πάρα πολύ διαφορετικές. Για εμάς που ήμαστε ήδη στη μεριά του διδακτικού προσωπικού, ας το πούμε έτσι. Δεν είμαστε πια φοιτητές τη δεκαετία του '70.

Ήταν πάρα πολύ δύσκολο να εκφραστείς. Η διαίσθηση όμως των φοιτητών και ορισμένες ενέργειες που γίνανε, γιατί θυμάμαι ότι ο Αργυράκος, όπως και ο Τάσιος, είχαν πάει ως μάρτυρες υπεράσπισης σε κάποιες δίκες που είχαν γίνει στις αρχές του '70, το '73. Δεν θυμάμαι με ακρίβεια. Ο Αργυράκος ήταν, ναι, ήταν ας το πούμε έτσι...

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Στήριζε τους φοιτητές του.

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Υπέρ των φοιτητών. Όπως νομίζω ότι όλοι οι διδάσκοντες στη Σχολή Τοπογράφων ήμασταν με τους φοιτητές, χωρίς να κάνουμε τους «φοιτητοπατέρες» όμως, έτσι;

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Ναι.

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Δηλαδή ο «φοιτητοπατερισμός» δεν υπήρχε τότε. Εκδηλώθηκε ίσως αργότερα.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Ναι. Θέλετε να πάμε στην περίοδο Νοέμβριος '72 – Φεβρουάριος '73. Τρεις μήνες όπου έγιναν οι νόμιμες φοιτητικές εκλογές χωρίς νοθεία, οπότε ο Φοιτητικός Σύλλογος ήταν ένας φοιτητικός σύλλογος που εξέφραζε τους φοιτητές. Δεν ήταν χουντικοί μέσα. Και στην πρώτη κατάληψη του Πολυτεχνείου το '73.

Ήταν τρεις μήνες που αν σκεφτούμε την πολιτική κατάσταση της Ελλάδας, ήταν σαν να ζεις σε ένα γαλατικό χωριό. Δηλαδή οι Τοπογράφοι Μηχανικοί ήταν ένα

γαλατικό χωριό σε μία ρωμαϊκή αυτοκρατορία Χούντας. Τη θυμάστε εσείς αυτή την περίοδο;

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Λοιπόν, κοιτάζτε, μου βάζετε δύσκολα τώρα. Η περίοδος εκείνη σας είπα, πρώτον, ότι ήταν μία περίοδος που η Σχολή Τοπογράφων ήταν στου Ζωγράφου. Ήταν μακριά από τα τεκταινόμενα. Τουλάχιστον για εμάς που είμαστε διδάσκοντες. Αυτή η απόσταση δημιουργούσε ένα θέμα άμεσης...

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Εμπλοκής με τα πράγματα και παρακολούθησης.

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

...εμπλοκής και ώσμωσης με τα γεγονότα. Επιπλέον, πρέπει να σας πω ότι το πρώτο μισό της δεκαετίας του '70 η Σχολή Τοπογράφων είχε μία τεράστια δραστηριότητα διεθνή επιστημονική, η οποία αντανακλούσε στην ποιότητα που είχε αρχίσει τότε η μεγάλη προσπάθεια να περνάει στα μαθήματα.

Είχε αρχίσει, παραδείγματος χάριν, να συζητιέται ότι γιατί οι τοπογράφοι, ας πούμε, δεν μπορούν να προμηθεύονται χάρτες, που είναι το βασικό, από τα βασικότερα αντικείμενα της δουλειάς τους γιατί όλα απεικονίζονται σε χάρτες. Το βασικό αντικείμενο του τοπογράφου είναι η αποτύπωση και η απεικόνιση. Το θέμα της απεικόνισης έλειπε. Γιατί λείπανε, λοιπόν, οι χάρτες; Γιατί δεν μπορούσε να αναπτυχθεί η επιστημονική περιοχή της φωτογραμμετρίας που χρειαζόταν τις αεροφωτογραφίες την εποχή εκείνη; Δεν είχαν τα δορυφορικά, τις δορυφορικές εικόνες κ.λπ.

Λοιπόν, αυτή την περίοδο το εργαστήριο του Βέη ήταν πρωτοπόρο. Δηλαδή πηγαίναμε σε συνέδρια διεθνή, δουλεύαμε «σαν σκυλιά». Εγώ μόνο το κρεβάτι μου δεν είχα στου Ζωγράφου τότε, ας πούμε. Και οι άλλοι συνάδελφοί μου, οι οποίοι ήταν μεγαλύτεροί μου στην ηλικία. Και είχαμε μία πάρα πολύ ιδιαίτερη σχέση την οποία την έφτιαχνε ο Βέης με αυτή τη μεγάλη έμφαση στην επιστημονικότητα ότι μέσα από την επιστήμη θα έρθει και η καλύτερη μέρα, θα έρθει η πενταετία γιατί θα αποδεικνύουμε ότι κάνουμε πάρα πολλά πράγματα.

Δεν μπορώ να σας απαντήσω με πολύ μεγάλη σιγουριά για το τι έγινε με ακρίβεια, σε αυτή την ερώτηση που μου βάζετε για τους τρεις μήνες. Δεν μπορώ να θυμηθώ με ευκρίνεια διότι ήμουν και πάρα πολλές φορές στο πεδίο. Είχαμε μεγάλα προγράμματα την εποχή εκείνη του πεδίου.

Εδώ θα πει κάποιος ότι οι φοιτητές αγωνίζονταν και εσύ ήσουν στο πεδίο κ.λπ., έτσι ήταν όμως. Προσπαθούσαμε να βρούμε την ισορροπία μεταφέροντας αυτά τα οποία κάναμε και αυτά τα οποία ήταν στο μυαλό μας στα παιδιά, στους φοιτητές. Και νομίζω ότι αυτό το αναγνωρίζουν.

Δηλαδή όσους φοιτητές εκείνης της περιόδου γνωρίζω τώρα ή μου ξαναέρχονται στον δρόμο μου τώρα, ακούω καλά λόγια για τη σχολή της εποχής εκείνης που ήταν σε μία εποχή δύσκολη, δύσκολη, με μία μελαγχολία μεγάλη. Και ίσως αυτό να δικαιολογούσε και το ότι είμαστε πεσμένοι στο να κάνουμε καλά τη δουλειά

μας, να βοηθάμε τα παιδιά, να κοιτάμε να φτιάξουμε τα πράγματα καλύτερα για τα παιδιά.

Τότε άρχισε η ανόρθωση του κλάδου. Υπήρχαν δηλαδή «συνδικαλιστές» φοιτητές, ας τους πούμε έτσι, τα παιδιά δηλαδή που ήταν ενεργά στη συζήτηση για τις σπουδές, για την αναβάθμιση κ.λπ., ήταν κοντά μας.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Θυμάστε πρόσωπα;

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Κοιτάζτε, θυμάμαι τον Ηλία τον Κατωπόδη. Δεν τον έχω δει από τότε. Θυμάμαι τον Γιάννη τον Αλαβάνο τον οποίο τον έχω δει πολλές φορές από τότε. Θυμάμαι τον, αχ ένα παιδί από την Κρήτη, έναν Χανιώτη. Μου διαφεύγει το όνομα. Τον Νυσταζάκη, τον Γιάννη Νυσταζάκη ένα ψηλό μελαχρινό παιδί. Ίσως αδικώ κάποιους που δεν τους θυμάμαι αλλά ομολογώ, θέλω να σας το πω από τώρα ότι η μνήμη μου έχει θαμπώσει λίγο.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Καλά, πάνε πάρα πολλά χρόνια από τότε.

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Μισός αιώνας.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Είναι μισός αιώνας. Να ρωτήσω κάτι; Εσείς το οικογενειακό σας πολιτικό background ποιο είναι; Δηλαδή σε τι οικογένεια μεγαλώσατε;

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Αυτό είναι μία μεγάλη ιστορία. Αυτά τώρα είναι στα ...προσωπικά δεδομένα!

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Ναι, ναι, έτσι, λίγο να πάρουμε μία μυρωδιά.

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Κοιτάζτε, εγώ επειδή είμαι παιδί της Διασποράς: στη Διασπορά τότε, και μιλάμε τώρα για τη δεκαετία του '50, δεν υπήρχαν οι αντιπαραθέσεις και οι, ξέρετε, οι διχοτομίες που υπήρχαν στη μητροπολιτική Ελλάδα. Εγώ μεγάλωσα, ας πούμε, με την εικόνα της Ελλάδας.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Πού μεγαλώσατε;

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Μεγάλωσα στην Αιθιοπία, στην Αφρική. Επομένως, καταλαβαίνετε ότι όταν ήρθα στην Ελλάδα γιατί οι γονείς μου αποφάσισαν, τότε πάρα πολλοί Έλληνες της Αιγύπτου και της Αιθιοπίας στέλνανε τα παιδιά τους στην Αγγλία να κάνουν γυμνάσια — πηγαίναμε σε ελληνικό σχολείο δηλαδή. Οι γονείς οι δικοί μου αποφάσισαν να αποκτήσω ελληνική παιδεία.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Πόσο χρονών ήρθατε στην Ελλάδα;

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Στην Ελλάδα ήρθα για το γυμνάσιο, για το γυμνάσιο – λύκειο. Τελείωσα το Α΄ της Πλάκας. Είμαι υπερήφανος για αυτό το σχολείο. Είχα εξαιρετικούς συμμαθητές. Πάρα πολλοί από αυτούς είναι καθηγητές, συνομήλικοί μου, δηλαδή είναι καθηγητές στα ελληνικά πανεπιστήμια και πολύ μεγάλα ονόματα στον κλάδο τους.

Και δεν είχα, ξέρετε, έτσι αυτό το... θα μπορούσα να πω ότι ήμουν μετριοπαθής πάντα. Και να σας πω και κάτι τώρα έτσι που το λέω, δεν με ενδιέφεραν πολύ τα πολιτικά. Δηλαδή με ενδιέφερε περισσότερο (τη δεκαετία του '60 που ήμουν μαθητής) να πηγαίνω στις παραστάσεις του Θεάτρου Τέχνης, με ενδιέφερε πάρα πολύ ο κινηματογράφος, με ενδιέφερε πάρα πολύ να διαβάζω. Έτσι, είχα αποκτήσει μία αντίληψη ότι «γνωρίζοντας τον εαυτό σου γνωρίζεις την ελευθερία σου». Ανήκω σε αυτή την πνευματική γενιά.

Και δεν μου άρεσαν ποτέ, ξέρετε, οι ετικέτες να λέω ότι ήμουν «προοδευτικός» ή... Ένα χρόνο διετέλεσα Υπουργός μίας τρικομματικής κυβέρνησης της Ελλάδας από το '12 έως το '13 και τότε γράφτηκαν στις εφημερίδες «διάφορα» για εμένα. Σε ένα πολύ «πονηρό» δημοσίευμα της εποχής με αποκάλεσαν ότι ήμουν στη Θεσσαλονίκη από τους «προοδευτικούς νέους καθηγητές» στο τέλος της δεκαετίας του '70. Με πολύ μεγάλη υστεροβουλία βέβαια αυτό το δημοσίευμα, όπως απεδείχθη εκ των υστέρων.

Αλλά θέλω να σας πω ότι δεν διεκδίκησα ποτέ, ούτε υπερασπίστηκα αυτά που πιστεύω για τη ζωή και την κοινωνία. Τα κρατούσα περισσότερο για τον εαυτό μου και για τους φίλους μου. Αλλά ξέρετε ότι αυτό δεν αλλάζει. Το θέμα είναι αυτοί που σε θυμούνται πώς σε θυμούνται.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Ναι, σίγουρα. Πάμε πίσω στο Πολυτεχνείο. Φεύγουμε από την Αιθιοπία, πάμε στο Πολυτεχνείο. Την ερώτηση πέντε, δεν ξέρω τώρα αυτή εν μέρει την απαντήσατε. Δεν ξέρω αν θυμάστε ποια ήταν η στάση του Βέη όταν συνάντησε τον Πρόεδρο του Φοιτητικού Συλλόγου και ζήτησε αυτοσυγκράτηση αλλά αυτό μπορεί να ερμηνευόταν και σαν παρότρυνση. Έχετε καθόλου εικόνα;

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Όχι, δεν ήμουν παρών. Ο Βέης δεν ήταν, ξέρετε, άνθρωπος «κραυγαλέος». Για αυτό και δεν υπερασπίστηκε ποτέ πολλά πράγματα από αυτά που έκανε. Δηλαδή είχε ένα πολύ χαμηλό προφίλ σαν άνθρωπος. Τον ενδιέφερε να έχει μια μεγάλη εκτίμηση στη διεθνή επιστημονική κοινότητα. Πιστεύω ότι δεν τιμήθηκε όσο θα έπρεπε για αυτό που έκανε και για αυτό που ήταν.

Αντιμετώπισε «κατηγορίες», οι οποίες εκ των πραγμάτων μετά οι μαθητές του με το που ονομάστηκε το κτίριο Βέη αποδεικνύουν ότι οι άνθρωποι που ήταν κοντά του είχαν άλλη αντίληψη για αυτό.

Θα σας πω ένα χαρακτηριστικό. Όταν έγινε μία τελετή προς τιμήν του Βέη από τους συνεργάτες του, εγώ ήμουν πια καθηγητής στη Θεσσαλονίκη, δεν ήμουν πια στο Μετσόβιο και κλήθηκα ως απλός καθηγητής στην τελετή εκείνη για την ονομασία του κτιρίου σε κτίριο Βέη κ.λπ..., θυμάμαι τον Τάσιο που πέρασε

δίπλα και του είπε «Γιώργο, αυτή την τιμή που σου κάνουν σε εμένα δεν θα μου την κάνουν ποτέ», να ονοματίσουν ένα κτίριο των Πολιτικών Μηχανικών —ήταν ήδη καθηγητής των Πολιτικών Μηχανικών και σημαντικός— σε κτίριο Τάσιου, ας πούμε.

Δεν ξέρω να σας απαντήσω. Ήταν πάντως άνθρωπος [ο Βέης] που σεβόταν τη δικιά σου επιλογή. Αυτό το έκανε και με τους συνεργάτες του. Δηλαδή εγώ όταν αποφάσισα να πάω υποψήφιος στη Θεσσαλονίκη του το ανακοίνωσα του Βέη. Δεν τον ρώτησα να πάω ή να μην πάω. Και, ξέρετε, τότε ήμουν υφηγητής. Και με τους νόμους οι οποίοι είχαν αρχίσει να βγαίνουν από το '78 και έπειτα θα ήμουν de facto επίκουρος καθηγητής ή πώς τους λέγαν τότε εκείνη την περίοδο στο Μετσόβιο. Αλλά αποφάσισα να αλλάξω ζωή, ας πούμε, και να πάω στη Θεσσαλονίκη. Να αλλάξω ζωή και να αλλάξω περιβάλλον. Λοιπόν, του το είπα ως απόφασή μου. Δεν μου είπε ποτέ: πήγαινε, μην πας. Σεβόταν πάρα πολύ την προσωπική σου και...

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Ακούγεται σαν ένα φωτισμένος άνθρωπος.

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Νομίζω ότι ήταν φωτισμένος. Η προσωπική μου γνώμη ήταν ότι ο Βέης είναι από τις μεγαλύτερες προσωπικότητες στον χώρο μας, πολύ σημαντικότερος από τον Λαμπαδάριο θα τολμούσα να πω, για πολλά πράγματα τα οποία δεν ξέρει ο πολύς κόσμος.

Και είναι μεγάλη μου τιμή, δηλαδή εγώ θεωρώ ότι ήταν δώρο ότι ο Βέης μου ζήτησε να πάω μαζί του, γιατί μου το ζήτησε τότε [το 1971]. Μου είπε «Κάτσε εδώ, έχω μία θέση. Πας μετά στο εξωτερικό». Σας λέω, ήδη είχα γίνει δεκτός και μάλιστα για φωτογραμμετρία στο Ohio State και με υποτροφία. Γιατί ήδη από το '71 χάρις τον Βέη ήμουν γνωστός διεθνώς. Το πρώτο μου συνέδριο στο Γκρατς, στο Πολυτεχνείο του Γκρατς με μία εργασία μαζί με τον Βέη που ήταν, ας πούμε, αυτό που οδήγησε στο διδακτορικό μου, στο Γκρατς είχε κάνει πολύ μεγάλη εντύπωση σε πολύ διάσημους καθηγητές.

Ήταν ένας ξεχωριστός άνθρωπος ο Βέης. Νομίζω δίκαια οι φίλοι μου στο Μετσόβιο και οι συνάδελφοί μου δώσανε το όνομά του [στο κτήριο] δίπλα στον Λαμπαδάριου.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Πάμε και στην τελευταία ερώτηση. Επειδή είστε πάρα πολλά χρόνια στον χώρο, έχετε παρακολουθήσει τις εξελίξεις στους Τοπογράφους Μηχανικούς. Από μία σχολή, την τελευταία του Πολυτεχνείου, που δεν της έδινε σχεδόν κανείς σημασία, να γίνεται ένας κλάδος, να ανθίζει. Δηλαδή να αποκτά την αξία που του πρέπει.

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Ναι.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Πώς βλέπετε σήμερα πενήντα χρόνια μετά και την... να μας κάνετε ένα σχόλιο για το ξεκίνημα και την πορεία των Τοπογράφων Μηχανικών και πώς είναι σήμερα οι επαγγελματικές και οι επιστημονικές τους διέξοδοι.

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Ναι, κάτι το οποίο οφείλω να πω, γιατί σχετίζεται με αυτά που συζητάμε και το οποίο δεν είπα στην κατάλληλη στιγμή, είναι ότι εκείνο το οποίο ξεχώριζε τους φοιτητές της περιόδου '72 – '74, '75, ας πούμε, της πρώτης πενταετίας της δεκαετίας του '70 (εγώ έτσι ξεχωρίζω τις δεκαετίες, σε μισές και μισές, για τη ζωή μου) [είναι ότι] οι φοιτητές Τοπογράφοι τότε —και κυρίως τα παιδιά τα οποία, ας το πούμε έτσι σε εισαγωγικά «συνδικαλίστηκαν»— μπήκαν στις κοινωνικές ανησυχίες και δράσεις της εποχής εκείνης, δυσανάλογα (αν το πάρετε [έτσι] δηλαδή) για μία μικρή σχολή, είναι πάρα πολλοί τοπογράφοι οι οποίοι πήγαν στα δικαστήρια, στρατεύτηκαν, πέρασαν δύσκολα τα παιδιά. Φανταστείτε τώρα να παίρνεις το πτυχίο σου και να στρατεύεσαι, ας πούμε, ξαφνικά.

Όλα αυτά τα παιδιά είχαν μία αξιοπρέπεια απίστευτη, απίστευτη! Δεν ήρθαν ποτέ να ζητήσουν χάρες. Δεν ήρθαν ποτέ να, ξέρετε, αυτό το...

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Της ίντριγκας, ναι.

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Δεν ξέρω πώς να την πω. Είχαν μία περηφάνια αυτά τα παιδιά —αυτό δεν θα το ξεχάσω ποτέ— εκείνης της περιόδου. Δηλαδή και δεν είναι τυχαίο ότι μετά διακρίθηκαν επαγγελματικά, αναμείχθηκαν στα κοινά των μηχανικών. Ήταν «ωραίοι άνθρωποι», ας το πω έτσι.

Λοιπόν, οι τοπογράφοι πέρασαν τεράστιες περιπέτειες. Στο τελευταίο μου βιβλίο του Απριλίου του 2022 που έχει τίτλο «Γεωχωρικά διακυβεύματα, 1821 και μετά: μία απόκλιση» εξηγεί πάρα πολύ νομίζω διεξοδικά και με τεκμήρια το τι συνέβη στην Ελλάδα και δεν αναπτύχθηκε ποτέ αυτή η κουλτούρα του χώρου, του γεωχώρου, όπως τον λέμε. Δηλαδή το να αντιληφθεί ο Έλληνας την έννοια του χώρου του, έτσι; Του εδάφους του. Αυτό ξεκινάει από το 1821.

Στη μεγάλη ζωγραφική της περιόδου εκείνης τον 19^ο αιώνα των ηρώων της Επανάστασης κ.λπ. δεν υπάρχει ένας πίνακας που να δείχνει αγωνιστή του '21 να κρατάει χάρτη. Μόνο ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος σε έναν πίνακα κρατάει χάρτη στο Μεσολόγγι στην πρώτη πολιορκία.

Θέλω να σας πω δηλαδή ότι ενώ από την αρχή υπήρξε —από τον Καποδίστρια ήδη υπήρξε— η έγνοια να αποκτήσει η Ελλάδα κτηματολόγιο και χαρτογραφικό σύστημα κανονικά με τη βοήθεια των Γάλλων κ.λπ. Και επί Βαυαρών, όπου πάλι έγινε μία προσπάθεια, και στα τέλη του 19^{ου} αιώνα η μεγάλη προσπάθεια του Τρικούπη να αποκτήσει η χώρα μία κανονικότητα σε αυτά τα πράγματα, απέτυχαν. Ήρθε η Μικρασιατική Καταστροφή, ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, κυρίως ο Εμφύλιος που έκανε μεγάλο κομμάτι της ειδικότητας των τοπογράφων απόρρητο, μέχρι '74, ας πούμε.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Γιατί;

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Γιατί οι χάρτες θεωρούντο απόρρητο μυστικό, θεωρούντο ότι ήταν στρατιωτική υπόθεση, ας πούμε. Και ευτυχώς που είχαμε τη Γεωγραφική Υπηρεσία Στρατού, η οποία είναι μία ιδιαίτερη ιστορία που πρέπει κάποτε να συζητήσουμε γιατί υπήρξαν πολύ αξιόλογοι άνθρωποι [εκεί] και κυρίως αυτοί οι οποίοι φοίτησαν στο Μετσόβιο Πολυτεχνείο από την εποχή τη δική μου, εγώ συνάντησα αξιωματικούς νεαρούς οι οποίοι ήταν φοιτητές και μάλιστα σε κρίσιμες περιόδους. Και έχω πολύ καλές αναμνήσεις και από τη στάση τους και από τη λογική τους, τουλάχιστον [από] τους δύο που γνώρισα καλά. Ηγετικά στελέχη μετά επί δημοκρατικού πολιτεύματος. Είναι ένας κλάδος που ταλαιπωρήθηκε πάρα πολύ.

Με το '74, θα έλεγα μετά το '80 αναπτύχθηκαν οι δύο σχολές στο Μετσόβιο και στη Θεσσαλονίκη, αναπτύχθηκαν πάρα πολύ και πολύ γρήγορα. Εγώ πιστεύω ότι η σπορά του Βέη είχε μία συνέχεια.

Αυτή, λοιπόν, η μεγάλη άνθηση που είχε τις ρίζες της στη δεκαετία του '70 έφερε αυτό που είπατε προηγουμένως, ότι έχει ανθήσει αυτή η ειδικότητα κ.λπ. Είμαστε σε ένα μεταίχμιο, γιατί; Γιατί η ψηφιακότητα η οποία κυριαρχεί πια στην εποχή μας «απειλεί»: εγώ είμαι φανατικός υπέρ της ψηφιακότητας πρέπει να πω και όλη μου η δουλειά βασίζεται στην ψηφιακότητα, αλλά υπάρχει ένας κίνδυνος.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Ποιος;

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Ο κίνδυνος του «χωρικού αποεγγραμματος»: δηλαδή ο εγγραμματοςμός, εγγραμματοςμός για τα θέματα του χώρου, η επιστημονική βάση δηλαδή όλων των διαδικασιών που έχει ένας τοπογράφος και που έχει μία θεωρία, έχει μία ιστορία, έχει μία μέθοδο, κινδυνεύει να χαθεί σε αυτό το κύμα ψηφιακότητας στο οποίο έχουν μπει και άλλες ειδικότητες οι οποίες δεν έχουν την παιδεία που έχει ο τοπογράφος στο θέμα του χώρου. Και ποια είναι αυτή η παιδεία; Η παραμετροποίηση του χώρου με αριθμούς. Αυτό είναι με τρία λόγια ο τοπογράφος.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Οι άλλες ειδικότητες ποιες είναι που έχουν παρεισφρήσει;

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Δεν θέλω τώρα να μπω σε αυτό. Είναι πάρα πολλές όμως. Δηλαδή ακόμα και οι Πολιτικοί Επιστήμονες κάνουν χάρτες πια, ας πούμε, στατιστικών φαινομένων, οι Πολιτικοί Επιστήμονες. Στην Ελλάδα μιλάμε τώρα γιατί στο εξωτερικό είναι αλλιώς τα πράγματα, έτσι; Αλλά εκεί υπάρχει μία ιστορία, υπάρχει μία παιδεία, υπάρχουν άλλες συνθήκες. Δεν μπορούμε να τα συγκρίνουμε.

Στην Ελλάδα νομίζεις ότι η απεικόνιση του χώρου είναι μία ζωγραφιά. Μπορείς να ζωγραφίζεις και ο υπολογιστής μπορεί να μπει μέσα σε ένα πρόγραμμα και να

στα βγάλει. Δεν είναι έτσι, δεν είναι έτσι. Υπάρχει ένας, πώς να σας πω, ένα πρόβλημα, literacy problem λέγεται στα αγγλικά αυτό, όπου δεν μπορεί, έτσι, να σας τα πω τεχνικά τώρα, αν μας ακούσει κάποιος τοπογράφος θα το καταλάβει, ότι συγγέεται η γεωγραφική πληροφορία με την απεικόνιση, με τους κανόνες απεικόνισης.

Δηλαδή τους κανόνες της δημιουργίας χαρτών σε συστήματα πλέον δημόσια που να είναι προς όφελος των πολιτών, επάνω στα οποία να κουμπώνουν οι χωροταξίες, τα κτηματολόγια και όλα αυτά τα πράγματα.

Αυτό το literacy, ας πούμε, δηλαδή ο εγγραμματισμός για τα θέματα του χώρου αρχίζει σιγά – σιγά και υποχωρεί, χάνεται και θα πρέπει εμείς τουλάχιστον όσο μπορούμε να επηρεάσουμε και οι νεότεροι συνάδελφοι να το προσέξουν λιγάκι. Είναι πολύ σημαντικός ο [χωρικός] εγγραμματισμός.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Το μέλλον με άλλα λόγια πώς το βλέπετε;

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Κοιτάξτε, το μέλλον θα είναι το μέλλον. Δηλαδή με τα καλά και τα... , τα καλά πιστεύω θα είναι πολύ περισσότερα.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Αρα είστε αισιόδοξος.

Κος ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ:

Ήδη αυτό που κάνουμε τώρα εμείς είναι το μέλλον. Εγώ είμαι αισιόδοξος, είμαι αισιόδοξος γιατί θα βρεθούν άνθρωποι οι οποίοι θα φροντίσουν αυτό το literacy που λέμε, οι συνθήκες θα εξαρτηθούν από τις διεθνείς συνθήκες όπως γίνεται πάντα.

Οι Έλληνες πρέπει να αρχίσουν να συγκρίνουν, κάτι το οποίο δεν είναι ιστορικά δεδομένο ότι έχουμε ανεπτυγμένη την έννοια της σύγκρισης. Εγώ και επιστημονικά δουλεύω με τη σύγκριση. Είναι μεγάλο πράγμα να συγκρίνεις.

Και η δουλειά μας, ξέρετε κάτι; Ο τοπογράφος συγκρίνει, συγκρίνει την πραγματικότητα από ένα μοντέλο που έχει φτιάξει για την πραγματικότητα, που είναι ή το επίπεδο της τοπογραφίας ή οι καμπυλόγραμμες επιφάνειες —όσοι γεωδαίτες από εδώ θα μας ακούσουν— με τη σύγκριση. Και βελτιώνει το μοντέλο με τις μετρήσεις του, που όσο πιο ακριβείς και όσο πιο σύγχρονες γίνονται προσεγγίζουν προς την πραγματικότητα.

Αυτό είναι ένα φιλοσοφικό θέμα κιόλας που πιστεύω ότι θα βοηθούσε πολύ τους Έλληνες συνολικά, εάν άρχιζαν να σκέπτονται συγκριτικά. Αλλά για να έχεις σύγκριση πρέπει να ταξιδεύεις, να περιπλανιέσαι, να είσαι navigator που λένε και οι Ισπανοί, «ναυσιπλόος». Και εμείς οι Έλληνες είμαστε πάντα «ναυσιπλόοι» και πρέπει αυτό να το δούμε λιγάκι το θέμα της σύγκρισης.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Σας ευχαριστώ πάρα πολύ.
